

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Elli dördüncü İçtima

23.7.1337 Cumartesi

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	348	3. — Takrirler	350
2. — Beyanat	348	1. — Edirne Mebusu Şeref Beyin, Orduya Meclisin selâmını götürmek üzere mebuslardan bir heyetin gönderilmesine dair takriri	350:351
1. — İcra Vekilleri Hâyeti Reisi Fevzi Paşanın, Yunan taarruzu hakkında beyanatı; (Sakarya muharebesi) ve Konya, Kastamonu, ve Samsun'a birer istiklâl mahkemesi gönderilmesine dair şifahi teklifi	348:350,351,351:353	2. — Denizli Mebusu Yusuf Beyin, Denizli, Aydın, Muğla, Antalya, İsparta ve Burdur livalarına istiklâl mahkemeleri gönderilmesine dair takriri	351

(Birinci, ikinci, üçüncü celseler hafidir)

DÖRDÜNCÜ CELSE

Açılma saati : 8 sonra

REİS — Reisisani Dr. Adnan Beyefendi

KÂTIPLER: Feyyaz Âli Bey (Yozgad), Mahmud Said Bey (Muş)

REİS — Celseyi açıyorum, efendim. Zaptı sabık hulâsası okunacak.

(Zaptı sabık hulâsası Feyyaz Âli Bey tarafından okundu.)

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

Adnan Beyefendinin tahtı riyasetlerinde bilânet zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Hiyaneti vataniye ile mahkûm eş-hasa ait evrakı lûkmiye Adliye Encümenine havale olunduktan sonra Türkiye - Afganistan ve Türkiye - Rusya muahedemelerinin müstacelen müzakeresi kabul edilerek Türkiye - Afganistan Muahedemesinin maddeleri aynen ve heyeti umumiyesi (207) rey ile müttefikan ve Türkiye - Rusya Muhadenet Ahidnamesinin maddeleri aynen ve heyeti umumiyesi bir müstenkif ve beş redde karşı (201) rey ile kabul olunarak teneffüs için celse tatil olundu.

İkinci Celse

Adnan Beyefendinin tahtı riyasetlerinde içtima olunarak mezuniyete mütaallik Divanı Riyaset kararı kabul olunduktan sonra memurun muhakematı encümeni için intihap icra kılındı. Bilâhara Türkiye - Rusya üsera mukavelenamesi müzakere edilerek bir ret ve bir müstenkife karşı (176) rey ile kabul olunarak celse tatil olundu.

Reisisani Kâtip Kâtip
Dr. Adnan Feyyaz Âli Mahmud Said

REİS — Zaptı sabık hakkında söz istiyen yok. Kabul edilmiştir.

2. — BEYANAT

1. — İcra Vekilleri Heyeti Reisi Fevzi Paşanın, Yunan taarruzu hakkında beyanati ve Konya, Kastamonu ve Samsun'a birer İstiklâl Mahkemesi gönderilmesine dair şifahi teklifi

HEYETİ VEKİLE REİSİ VE MÜDAFAAİ MİLLİYE VEKİLİ FEVZİ PAŞA (Kozan) — İki haftadan beri düşman taarruzu devam ediyor. Düşmanın kısmı küllisiyle ordumuzun sol cenahını çevirmek üzere yaptığı tarruzlar Altıntaş'ın gerek şimalinde, gerek şarkında dört gün, dört gece devam eden hunrizane muharebelerle durdurulmuş ve ordumuz yeni bir tecemmua sevk edilmişti. Seyidgazi ve Eskişehir hattında, sol cenahta beş gün, sağ cenahta iki gün devam eden muharebatta düşman bütün kuvvetini cemetmiş ve bidayetinde sağ cenahımız düşmanı muvaffakiyetle Eskişehir'e kadar atmış idi. Ancak soldan yapmış olduğu tazyik üzerine ordumuz Eskişehir'in daha ziyade şarkındaki mevazie alınmıştır. Bu suretle düşmanın ordumuzu hattı ricatinden mahrum etmek hususunda iki defa da yaptığı manevra tamamiyle akamete uğramıştır. Bu esnada gerek şimal tarafından Bilecik'e vâkı olan taarruzlar ve gerek cenuptan Afyon'a vâkı olan tazyikler üzerine düşmanın buralardaki kuvvetlerini tesbit ettik ve bâzı menzillerde gâhşan otomobillerini de elde eyledik. Ordu kısmı küllisinin gerilerini tehdidettik. Düşman buna karşı şüphesiz ileri harekâtını ümidettiği surette yapamıyordu. Malûmuâliniz düşmanın harekete başladığı Dumlupınar'dan Seyitgazi'ye kadar olan mesafe bir ordu için üç günde kat'olunacak mesafe iken, iki haftada kat'ede-

bilmiştir. Bu sırf, gerek cepheden yapılan muharebelerde, gerek yanlardan yapılan tazyikten ileri gelmiştir. Ordumuz tamamiyetini muhafaza etmekle beraber düşman henüz taarruz ve hücumundan feragat etmiş değildir. Mammafi düşmanın muharebenin ilk günlerinde gösterdiği şiddet ve azim kırılmıştır. Bununla beraber biz ümidediyoruz ki, düşman ilerledikçe bu azim en nihayet tamamiyle gevşiyecek ve ordumuz geriden almakta olduğu kuvvetlerle düşmana faik bir surette hakiki bir darbe indirecektir. (İnşallah sadaları) Bu sebepten düşmanın ilerlemesine karşı vukua gelen işaata ehemmiyet verilmemelidir. Ordu elde kaldıkça, memleketimizdeki imani tam yürekler orduya zâhir oldukça her halde istikbalde muvaffakiyet bizimdir. (İnşallah sesleri) Ordu şüphesiz ki, Heyeti Aliyenizin göstereceği müzaheretin pek büyük şükranını muvaffakiyetle eda edecektir. (İnşallah sesleri)

Memleketi böyle birtakım askerî ilerlemelerle dâhilden ifsadata sevk etmek teşebbüsünü istidlâl olunuyor. Bunun için tatili faaliyet etmiş olan İslklâl mahkemelerinden bir kısmının ordunun sağ cenahlarında bulunan mıntaka ki - Kastamonu merkezi olmak üzere ve bir kısmının ordunun sol cenahı ki - Konya merkezi olmak üzere iki İstiklâl mahkemesinin gönderilmesini teklif ediyorum. Sırf bu düşmanın ilerlemesi halinde bâzı müfsitlerin iğfalâtını menetmek ve mücrimleri şiddetle tecziye etmek lüzumuna binaendir. Şimdi Heyeti Aliyeniz bunu intihabeder ve buralara gönderirse, ordu bittabi kumandanlarına emin olarıktan da vazifei milliyesine devam edecektir.

ŞEREF B. (Edirne) — Efendiler, pek güzel takdir buyuruyorsunuz : Bütün dünya sasmuş, her taraf Türk düşmanlığı ile kaynaşmış ve bütün İslâm âlemine kadar, Garbın kindar nazarları ve intikam dolu nazarları dikilmiş iken birden milletin sinesinden kopan bir sada ile Anadolu'nun mübarek yurtlarında yarattığımız varlık ve meydana getirdiğiniz şahamet ve celâlet nihayet hiç yoktan işte burada var olan bir milletin hâlâ var olduğunu ve hâlâ var olacağını bütün dünyaya gösterdi. Garbılar Sevr Muahedesi namıyla ortaya attıkları muzahafat nameyi bizim

hakkı hayatımızı elimizden almak üzere imzaya davet ettiği vakitte videdanı millî birden isyan etti. Hiçbir vakitte eihan tarihine bağlamış bir milletin katiyen böyle varlığa suikast eden bir şeye vaz'ı imza edemeyeceğini bilfiil ispat etti. Fakat her gün Türkün yumruğu altında kafası şişe, şişe dünyada, burada da her zaman söylediğim gibi ve her vakit söylediğim veçhile katiyen insaniyete temayül etmiyen ve insaniyete muvafık olmayan, hiçbir iş elinden gelmiyen Yunanlılar gûya Avrupa medeniyetinin pişdarı imiş gibi memleketlerimiz üzerlerinde bir vazife alarak mübarek yurtlarımıza doğru yürüdüler. Bittabi bunu arkalarından iten, kakan başka varlık var. Zannetmeyin ki, Yunanistan'ın memleketimize taaddisi sade Yunanlıların dikmiş olduğu nazarla elimizden mülkümüzü veya arazimizi almaktır. Hayır efendiler: göz dikilen yalnız Türklüğün varlığı değildir. Hayır efendiler. Mihrabı islâmiyete ve bütün eihanı islâmiyete karşı vâkı olan bir taarruzdur. Sebep? Çünkü : Efendiler Garbın artık kokmaya yüz tutmuş eski esasları üzerine yeni esaslar kurmak istiyen insaniyet doğrudan doğruya Şarka teveccüh etmiştir. Medeniyet, insaniyet bütün bu iyi ve pâk olanlar Şarktan doğmuştur. Yine aslına rücu etmiştir. Âlemi islâm Şark kıpırdadı ve uyandı. İslâm âleminin uyanması, Şarkın kıpırdaması Garbın felâketi demektir. İşte Garbın başına bu felâketi getirecek olan katiyen efendi yaratılmış ve efendi yaşamış ve müebbeden efendi yaşıyacak Türk'ün azmidir. Türk'leri zinciri altına almak istiyen Garp kapitalistleri ve Garp milletleri işte buna mebni kendilerine piştar olarak Yunanlıları sevk etmişlerdir. (Kahrolsun sesleri) Öyle bir millet ki, bütün halkının inceliği hizmetkârlıktan başka bir şey olmıyan bu millet, Türk'ün karşısına dikildiği vakit, onu teğiz eden, onu sevk edenler fennin en son vesaitini ona ihzar ettiler. Bütün bunlara karşı bir zavallı Mehmetçik, göğsünde tâ eedadından intikal eden imanından, elindeki süngüsünden başka hiçbir şeye güvenmiyen ve yalnız Allahına dayanan rnkının şanlı taemî yaşatan Mehmetçik, Garbın bütün mücehhez ordularına karşı gözünü kırpmadan atıldı. Yurdunu arslanlar, kahramanlar gibi müdafaa etti. (Alkışlar) Garp bilmelidir ki, bütün insanlara en muazzez ve en meşru hakkı verilmelidir, insanın en meşru hakkı da müdafaa

nefistir. İşte Türk milleti namusunu, varlığını, vatanını, hakkını tarihini müdafaa etmek için ortaya atılmış ve bu dâvayı güdüyor. Fakat efendiler Heyeti Vekile Reisi Paşa Hazretlerinin izah ettikleri veçhile, biz şimdi bir buhran geçiriyoruz, öyle bir buhran ki, harb buhranıdır. Bakınız efendiler, maziye dönünüz, tarihinizi görünüz.

Bu millet bu dakikadan daha beter, daha hunun, belki daha meyus saatler yaşamıştır. Artık bir halde ki, hiçbir yeri kalmamış, Anadolu isyan etmiş, İstanbul kapıları kapanmış, hattâ Galata'dakiler bile isyan etmişken bu millet yine Anadolu sesiyle kurtuldu. Kahramanlar yurdu olan bu ocaklar o kahramanları yetiştirdi, o milleti kurtardı. Bizim geçirdiğimiz bu buhranı tarihinin en büyük kahramanı elinde süngüsüyle işte bizi müdafaa eden Mehmedik'in, milletin şu zamanında hiçbir veçhile, düşman ileri gidiyormuş, düşman yana geliyormuş veya düşman yana gidiyormuş veya şöyle yapıyormuş diye bir saniye tereddütmesini ve imanından bir zerre vermesini ben katiyen milletim namına kabul etmem. (Bravo sadaları, alkışlar) Yalnız, şu kadara dikkat edelim ki, her vakit ve her zaman şehir kavgası yapmanın imkânı yoktur. Şehirler yanar, yıkılır, fakat iş, bir milletin tâ göbeğinden doğan kuvvei müdafaaasını ezebildiği mi? Türk süngüsü hâlâ dayanıyor. Demin Paşa Hazretlerinin buyurdıkları veçhile, hakkımızı müdafaa etmek, istiklâlimizi kurtarmak ve koparmak için bir gün tamamiyle cihat meydanında iraei satvet edecektir. Şu halde memleketimizin içinde yalnız ne olur? Rica ederim efendiler, arz edeceğim noktaya nazarı dikkatinizi celbediyorum ve şu kürsii mualâdan büyük ırkıma bağıriyorum ki; hiçbir vakitte Türk Ordusunu ve Türk milletini mağlûbedecek bir kolu Allah yaratmamıştır. (Alkışlar) Yalnız, dikkat ediniz efendiler, düşmanlarımızın pek hain ve en sefil kullandıkları vasıta yılanlar gibi yerlerde sürünerek, zehirler akıtarak anlayamadığımız şeylerle, bilemediğiniz kanallardan birtakım dedikodular çıkarıyorlar. (Bravo sesleri)

İyi dikkat ediniz, karşımızda bulunan düşmanlar, biz müttehit buldukça, marsus buldukça bizi yıkacak kuvveti haiz değildirler. Çünkü hak bizimle, Allah bizimledir. (Alkış-

lar) Fakat şuna da iyi dikkat ediniz ki, belki valideniz, belki refikanız size söyleyeceği bir sözü biçare bilmiyerek söylerken o mânevi bir kanaldan düşmanlar ağzından akıtılmış bir zehirdir ve hiç bilmiyerek o biçarenin ağzına kadar gelmiştir ve o kadın onu, bilmiyerek, ağlıyarak, dinliyerek söyler. İşte bunun için memleketin münevveranının vazifesi, orduya olan itimadı artırmak ve ordunun daima bu hakkı müdafaa edebilecek bir kuvvette olduğunu söylemek ve muannit olanların karşısına geçektir. İnkâr etmiyelim. İnkâr etmiyelim ki efendiler, İstanbul'da bulunan bir şirzimeî gafile ki, Allahın lânetine mazhar olsun. Türk ve İslâm âlemi mihrabını, kâbesini müdafaa ederken onlar bizim üzerimize saldıran kahpe Yunana müzahir oluyorlar. Bundan daha beter, bundan daha sefil, bundan daha nâkâm bir varlık olur mu?

REFİK B. (Konya) — Onlar hiç şüphesiz Türk Milletinden değildir.

ŞEREF B. (Devamla) — Onun için rica ederim, azim ve imanımız yerinde olduğu halde ordumuza itimadedelim. Hükümetimize itimadedelim. Binaenaleyh, siz düşününüz, buraya geldiğiniz gün hiç yoktan yarattığınız varlığı, yine dişinizle, tırnağınızla sonuna kadar götürceksiniz ve sonuna kadar gideceğiz. O düşman tepelenecek ve tepeliyeceğiz. Bütün yurtlarımızı geri alacağız. Yeşil Bursa'da, güzel Edirne'de Yunan'ın ne işi var? Sevgili İzmir'imizde Yunan'ın ne işi var? Ne hakkı var, efendiler? Binaenaleyh, tekrar ediyorum, Allah bizimle, hak bizimle ve nihai zafer bizimledir. (Alkışlar)

3. — TAKRİRLER

1. — *Edirne Mebusu Şeref Beyin, Orduya Meclisin selâmını götürmek üzere mebuslardan bir heyetin gönderilmesine dair tavriri*

REİS — Efendim, Şeref Beyin bir tavriri vardır.

Riyaseti Celileye

Meclisimizin ordusuna itimadını beyan ve selâmlarını isal etmek üzere rüfekayı muhteremden bir heyetin izamını teklif eylerim.

23 Temmuz 1337

Edirne Mebusu
Mehmed Şeref

REİS — Bu teklifi kabul edenler, lûtfen ellerini kaldırsın. Müttefikan kabul edilmiştir.

Paşa Hazretlerinin Kastamonu ve Konya'ya birer istiklâl mahkemesinin izamı hakkında teklifleri vardır.

REFİK B. (Konya) — Müsaade buyrulur mu efendim? Usulü müzakere hakkında arz edeceğim.

Evvelce intihabedilen arkadaşlarımız yine Meclisi Âlinin kararıyla tatili faaliyet etmişlerdi. Binaenaleyh, yine onlar vazifelerine devam edebilirler. İntihap bakidir.

REİS — Efendim, Heyeti Vekile arzu ettiği arkadaşları alabilir. (Hayır, hayır, sesleri) Efendim, rica ederim.

HAKKI HAMİ B. (Sinob) — Heyeti Vekile Reisi Muhterem Paşa Hazretlerinden bir soracağım. Samsun havalisinesine de bir İstiklâl mahkemesi izamında bir fayda görmüyorlar mı?

REİS — Efendim, Samsun için de talep vardır. Bu istiklâl mahkemeleri hakkında başka söz istiyen yoktur. Şimdi efendim Konya'ya, Kastamonu'ya, Samsun'a, intihabediliyorlar.

BOLU MEBUSU — Kastamonu'ya değil, Bolu havalisine gitmelidir.

YUSUF B. (Denizli) — Bendeniz, Antalya'ya da teklif ediyorum.

REİS — Şimdi efendim, Kastamonu, Konya ve Samsun, yani üç muntakaya tekrar istiklâl mahkemelerinin teşkil ve izamı teklif olunuyor, bunu reyî âlinize arz ediyorum...

SİRRI B. (İzmit) — Bolu Mebusu Bey gayet nazarı dikkati celbedecek söz söylemiştir. Kastamonu hiçbir zaman isyan sahası olmamıştır. Ve oradan hiçbir zaman isyân ve nairi ifsat zuhuru memul değildir. Halbuki Bolu, Düzee, Gere de cihetleri minelkadim şuriş mahalleridir. Onun için bu mahkemeye oranın makar olmasını teklif ederim.

REFİK B. (Konya) — Tekrar usulü müzakere hakkında arz edeceğim : Bendeniz birinci defada arz ettim ki, istiklâl mahkemeleri için tekrar intihaba lüzum yoktur. Heyeti Vekile, evvelce intihabedilmiş arkadaşlar meyanından ayrılabilir. Zaten evvelce de intihabolunduktan sonra bunların dairei faaliyetlerini Heyeti Vekilenin reyine bırakmıştık. Zannederim bu suretle Meclisi Âli tekrar istiklâl mahkemelerinin, Heyeti Vekile tarafından lüzum gösterilecek yerlerde tesisini kabul eder ve Heyeti Ve-

kile de evvelce müntehap âzadan arzu ettiğini sevk eder. (Hayır, sadaları)

MUSTAFA B. (Tokad) — Vasiye muhtağ değiliz. Biz intihabedeceğiz.

REİS — Müsaade buyurun, efendim. Bir kere üç yere istiklâl mahkemeleri heyetinin izamını kabul edenler ellerini kaldırsınlar. Kabul edildi, efendim. Bu üç yere istiklâl mahkemesi izamı takarrür etmiştir.

2. — *Denizli Mebusu Yusuf Beyin, Denizli, Aydın, Muğla, Antalya, Isparta ve Burdur livalarına istiklâl mahkemeleri gönderilmesine dair takriri.*

REİS — Efendim, bir takrir daha var.

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Denizli, Aydın, Muğla, Antalya, Isparta, Burdur livalarına da istiklâl mahkemesi gönderilmesini ehemmiyetle arz ve teklif eylerim.

23 Temmuz 1337

Denizli Mebusu
Yusuf

NADİR B. (Isparta) — Orada artık koyun sürüleri kalmadı.

HEYETİ VEKİLE REİSİ FEVZİ PŞ. (Kozan) — Efendim, lüzum yoktur. O havalı Konya'ya dâhildir.

REİS — Bu takriri nazarı itibara alanlar ellerini kaldırsınlar. Nazarı itibara alınmadı.

Şimdi efendim, izam olunacak âza meselesi kalyor; bu mesele hakkında, bendeniz usulü müzakereye aid olmak üzere şunu arz edeyim ki; istiklâl mahkemeleri malûmuâliniz ilga edilmedi. Faaliyetleri bir müddet Meclisi Âlinizin kararıyla tecil edilmişti. Binaenaleyh istiklâl mahkemesi âzası sıfatıyla, aramızda intihabedilmiş arkadaşlarımız mevcuttur. Bugünkü verdiğiniz kararla da Kastamonu, Konya istiklâl mahkemelerini tekrar hali faaliyete getirmiş oluyorsunuz. Meselenin ciheti kanuniye ve hukukiyesi budur. Bugünkü verdiğiniz kararla, Konya, Kastamonu mahkemeleri faaliyete geçmiştir. Olur ki, bu mahkeme heyetleri âzalarından bazıları gitmek istemez. O zaman başkası gönderilir.

MUSTAFA B. (Tokad) — Hayır, hayır...

REİS — Efendim, hayır hayır diyebilirsiniz. Bendeniz vukuu hali anlatıyorum. Esas mesele budur. Böyle olup olmadığı hakkında müzakere edilip edilmeyeceği lâzımgeliyorsa, müzakere edersiniz. (Reye reye sadaları)

YASİN B. (Gaziantep) — Şimdi iki mesele var. Tekrar mı intihabedelim, eskileri mi intihabedelim? Bu, reye vaz'edilsin.

REİS — Bunu reye vaz'edemem, efendim.

ABDULİAH AZMÎ Ef. (Eskişehir) — Efendim, istiklâl mahkemelerinin tatili faaliyet etmesi Divanı Riyasetin bir teklifi üzerine kabul edilmişti. Divanı Riyaset bir teklif yapmıştı - hatırmında yoktur, teklif ne suretle yapılmış - faaliyetine hitam verilmiş veyahut faaliyeti tatil edilmiş gibi sözler.. Teklif hatırmında kalmamış... İstiklâl Mahkemesi heyetleri bu teklif üzerine faaliyetten kalmıştı. Binaenaleyh eski âzaların tekrar gitmesi veyahut gitmemesi veya yeni âza intihabedilmesi meselesi, mucibi tefsir ve Meclisçe mucibi müzakere olunarak karar verilecek bir meseledir. Bu böyledir veyahut şu söyledir diye müzakere edilerek ve o kararın elfazı filân nazarı dikkate alınarak hallolunmalıdır. Çünkü yeniden bir şey vukubuluyor, bu mahkemelerin tatili faaliyetten sonra vazifeleri hitam buluyor mu? Yoksa ilânihaye vazifelerine devam edebilirler mi? Binaenaleyh bu mesele mucibi müzakere eder. Ve bendenize kalırsa Divanı Riyasetin o kararı okunmalıdır. Kararın elfazı, tâbiratı nazarı itibara alınarak tefsir edilecek bir meseledir. Müzakereye girişmezden evvel mümkünse o karar bir kere okunsun.

HAKKI HAMİ B. (Sinob) — Usulü müzakere hakkında bir şey arz edeceğim :

Efendim, bu meselede mucibi tefsir bir şey yoktur. Heyeti Aliyeniz pekâlâ hatırlarsınız ki, Divanı Riyasetin; Ankara İstiklâl Mahkemesi müstesna olmak üzere diğer yerlerde hali tabînin avdet etmesine binaen şimdilik - muvakkat tâbiri vardır - muvakkaten tatili faaliyetini kabul etmişti. Şu suretle mevcut istiklâl mahkemelerini hali faaliyetten tevkif etmek, o vazife ile muvazzaf olanların bu vazifelerini ref'etmek değildir. Ya istifa ile veyahut cem'i caiz olmanın bir memuriyet kabulü suretiyle bu hak ref'olunur. İstirham ederim, mesele hissî olmasın.. Rüfekayı kiram içerisinde bendenizden ziyade Adliye işleriyle iştigal etmiş arkadaşlar var. Bunun hukuki şekli budur. Bunun haricinde hukuki bir şey varsa söylesinler, biz de istifade etmiş olalım. Muvakkaten hali faaliyetten alınmışlar demek, ledelhace faaliyete sevk edilecekler demektir. Kararda bu tasrih edilmiştir. İcabı ha-

linde tekrar lüzum görülecek mahallerde hali faaliyete geçecekler, denilmiştir. Zabıtnamelerde de mevcuttur. Müzakerata başlamak ve yeniden intihabetmek icabetmez.. Eğer bu esas kabul edilmiş olsaydı, bir numaralı İstiklâl Mahkemesinin de bugün hali faaliyette bulunmaması ve o âzanın üzerinde de o hukukun bulunmaması lâzımdır.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Efendim, bunda hukuk meselesi yok, rica ederim, münakaşaya ne hacet... Hukuk, hukuk?. Ne hukuku?...

Biz orada diyoruz ki; hali tabî avdet ettiğinden tatili faaliyet etmiştir. Hali tabî avdet etmiş, lüzum kalmamış...

Saniyen : Meclis hâkimdir, bu kanun değildir, bir karardır. Bu Meclis de ona hâkim olunca, isterse yeniden intihap yapar, isterse eskileri iade eder. Uzun uzadıya müzakereye ne lüzum var?... Hukukmuş, yok bilmem ne imiş. (Reye reye, sadaları)

Dr. ABİDİN B. (Lâzistan) — Şimdi arkadaşlar Mazhar Müfid Bey pek güzel söyledi. İntihabedilen arkadaşlar basenedi hakani bu yere tapu almadılar ya... (Handeler)

Sonra efendim kendim müşahede etmişimdir, kendim tetkik etmişimdir. Delibaşı mı nedir o Konya'da envai mazalim yapmış ve bir arkadaşımızın kanı hâlâ orada duruyor... (Sadede, sesleri) Ve katiyen İstiklâl Mahkemesi ona bir şey yapmamıştır. Binaenaleyh yeniden intihap istirham ederim. Gidecek heyet müteşebbis olsun ve korkak olmasın.

HASİB B. (Maras) — Hakkı Hamdi Bey buyurdular ki, mahkeme tatili faaliyet etti. Bir mahkemeyi tatili faaliyete davet etmek o mahkemenin lâğvı demektir. Lâğvı ile beraber memuriyetlerine de nihayet verilmiştir. Yeniden intihabı lâzımdır.

SİDKİ B. (Malatya) — Efendiler; evvelce ciheti askeriyece lüzum gösterilmiş olan mahallere Heyeti Celileniz lâzımgelen âzaları intihabedip gönderdiniz ve yine Heyeti Celileniz, hali tabî avdet ettiğinden bilâhara hali faaliyete getirilmek üzere bu mahkemelerin muvakkaten tatilini kabul ettiniz. Hissiyata mağlûbolmanız heyetten verilmiş olan bir karar âdeta kanun şeklinde olur efendiler.

HASİM B. (Çorum) — Ondan rücu ediyoruz.

SIDKI B. (Devamla) — Rücu edemezsiniz. (Ayak patırdıları) Bu bir hakkı kanunidir. (Gürültüler) Böyle patırdı izharı aciz demektir, acizinizden gürültü yapıyorsunuz. (Reye reye, sadaları)

REİS — Başka söz istiyen var mı? Müzakereyi kâfi görenler ellerini kaldırırlar, müzakerede kâfi görülmüştür.

İki teklif var : Biri eski heyetin izami diğeri yeniden intihap, yeniden intihap için Gazianteb Mebusu Yasin Beyle Mazhar Beyin bir takriri var :

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir. Meclisçe takarrur eden manatika yeniden intihap icrasını teklif ederiz.

Gazianteb
Yasin

Hakkâri
Mazhar Müfid

REİS — Bu takriri kabul edenler ellerini kaldırırlar. Kabul edilmiştir.

O halde yeniden intihap yapılacaktır. Şimdi vaktimiz kalmamıştır. Yarın saat ikide içtima etmek üzere celseyi tatil ediyorum.

(8,15 sonra da içtima nihayet verildi)

